
Hvordan tar eksperter beslutninger?

BOKOVERSIKT

Evnen til å treffe riktige avgjørelser under stress gir makt. Hva er det som gjør at for eksempel en pilot, lege eller brannmann i løpet av sekunder kan ta viktige beslutninger som redder liv? Mange studier av beslutningstaking og ditto teorier er basert på data fra studier hvor forsøkspersoner løser standardiserte oppgaver under kunstige laboratoriebetingelser. Det er ikke under slike forhold at kritiske beslutninger blir tatt i det virkelige liv.

Forfatteren er kognitiv psykolog og har beskrevet den såkalte naturalistiske beslutningsteori. Som den observante leser har lagt merke til, er dette ingen nyhet idet boken første gang ble utgitt for tre år siden, men den fortjener likevel oppmerksomhet. Ved å studere mange ulike faggrupper (bl.a. brannfolk, militære spesialgrupper, flybesetninger, intensivsykepleiere og sjakkspillere) under feltforhold har forfatteren og hans medarbeidere vist at eksperter ikke benytter en analytisk deduktiv og logisk vurdering som grunnlag for sine kritiske beslutninger. Det som gir styrke under naturlige forhold synes tvert om å være intuisjon og evne til mental simulering, kombinert med metaforer og historiefortelling. Boken tar nøye for seg hver av disse faktorene, samt setter dem inn i sammenhenger og viser hvorledes man kan opparbeide slik beslutningskompetanse.

Boken gir bred støtte for bruken av konkrete pasienthistorier som effektive og gode virkemidler for å hjelpe eksempelvis uerfarne leger til å ta bedre beslutninger. Eksperter skiller seg fra noviser i evnen til å skille vesentlig informasjon fra uvesentligheter, noe som bygger på erfaring. Boken er full av eksempler fra de mange feltstudiene forfatteren har deltatt i, noe som gjør den spennende, selv om det ofte dreier seg om studier av militære sammenhenger. De mange referansene er interessante og relevante, og boken er skrevet på et lettfattelig språk. Figurene og tabellene er få, men gode. Konklusjonen er at denne boken er et godt kjøp og at den gir ny innsikt i hvordan man som kliniker kan bli bedre til å ta avgjørelser. Etter å ha lest boken fikk jeg også umiddelbart lyst til å lese mer av samme forfatter, og jeg er likeledes overbevist om at vi kommer til å høre mer om intuitive beslutninger i fremtiden.

Guttorm Brattebø

Haukeland Sykehus

Publisert: 20. oktober 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 18. februar 2026.